



Moravský pštros modrý bělopruhý

Moravský pštros patří po mnoho let k nejoblíbenějším plemenům holubů u nás. Povinností Klubu chovatelů holubů moravských pštrosů Brno je nejen evidovat a sdružovat chovatele, kteří o činnost klubu mají zájem, ale je jeho povinností také dbát na jednotnost výkladu vzorníku a standardu daného plemene a o sjednocení šlechtitelských cílů u jednotlivých barev a rázů.

V současném volebním období se výboru klubu podařilo díky organizování Mezinárodního školení posuzovatelů holubů a drůbeže v Hradci Králové v září 2011 pod záštitou ÚOK chovatelů holubů aktualizovat a zpřesnit vzorník moravského pštrosa v obecném rámci pro všechny barevné a kresebné rázy.

Pro většinu těchto rázů je uvedený obecný popis ve vzorníku dostačující jak pro chovatele, tak pro posuzovatele, aby text vzorníku mohli považovat za šlechtitelský a chovatelský cíl. U modrého bělopruhého moravského pštrosa s alelou Od přetrvává, dá se říci v posledních 50 letech, které můžeme literárně a mnozí i vlastní praxí posoudit, značná nejednotnost jak v chovatelském cíli u jednotlivých chovatelů tohoto rázu, tak zejména v přístupu posuzovatelů k hodnocení a posouzení jednotlivých pozic vzorníku.

V dřívějších dobách byl modrý bělopruhý moravský pštros v podstatě určitým subtypem pštrosa, u kterého se tolerovala posuzovatelé i chovatelé zejména delší postava. Nejednotně se hodnotilo také proběhnutí letky a zarezlé pruhy. Bylo tomu prokazatelně z důvodů neznalosti výhod i úskalí souvisejících s křížením s jinými, zejména modrými rázy moravského pštrosa. Dokonce v časopise Chovatel v osmdesátých letech bylo v článku Moravský pštros a jeho šlechtění doslova uvedeno: „Modří bělopruzí a šupinatí moravští pštrosi jsou samostatnou kresebnou i barevnou podskupinou a není vhodné je křížit s bezpruhými nebo černoprughými. Odstín modří je odlišný, ruční letky jsou světle mramorované a bílé pruhy bělopruhých jsou na vnější straně šedě lemovány.“ Autora článku, který byl v té době významným českým holubářem záměrně neuvádím, protože se opíral o poznatky a praxi odpovídající době kdy článek psal a činil tak v dobrém úmyslu pomoci chovatelům těchto rázů.

Dalším nedostatkem dřívějších dob byla omezená základna a ustálení určité delší postavy u holubů zejména u předních chovatelů, kteří následně byli tolerováni nebo dávani i za vzor. Největším problémem modrých bělopruhých moravských pštrosů, který často odradil začínající chovatele, bylo časté rozdílné posuzování i jednoho holuba různými posuzovateli na výstavách s ohledem na nejasnost možnosti zastoupení rezu v pruzích, které alela Od spolu s dalšími alelami v mnoha dalších genech ovlivňuje. Stejně tak nejasnost preferování či naopak trestání stupně proběhnutí letky, bylo pro mnohé nejen špičkové chovatele a vystavovatele noční můrou před výstavou z obavy, který posuzovatel a jak k dané problematice přistoupí.

Zejména z tohoto důvodu ujasnění a ujednocení šlechtitelského cíle v Klubu chovatelů holubů moravských pštrosů Brno byl vytvořen

dotazník, byli jím osloveni všichni členové klubu, chovající a vystavující bělopruhé modré moravské pštrosy včetně posuzovatelů holubů, kteří jsou klubem přizváni v posledním období na speciální výstavy a výsledný návrh výkladu standardu byl osobně projednán u vystavených holubů při poslední speciální výstavě MP konané v listopadu 2012 v Lysé nad Labem.

Jako organizátoru této akce mi přísluší poděkovat zejména dvěma chovatelům. Příteli Josefu Zezulovi z Petrova a Ing. Miroslavu Otrubovi z Vnorov za maximální možnou součinnost a zejména za spolupráci



při nafocení příložených fotografií. Všichni ostatní byli vyzváni a měli možnost se aktivně zapojit, což někteří osobní účastí v Lysé nad Labem také učinili.

Výsledkem je následující detailní popis standardu doplněný fotografiemi, který by na nejbližší období měl být závazný nejen pro chovatele tohoto nádherného rázu, ale zejména pro posuzovatele, kteří často o dalším vývoji rázu i plemene svými výkony na výstavách nepřímo rozhodují. A hlavně by si posuzovatelé měli uvědomit, že i na zdánlivě nevýznamných poufových výstavách rozhodují o tom, zda začínající chovatel dostane šanci se posouzením svých holubů přiučit ve vlastní šlechtitelské práci anebo dokonce zda neodborným posouzením na dvou nebo třech menších výstavách chovatele dokonale odradí od dalšího chovu daného rázu. A takový stav v posuzování a hodnocení modrých bělopruhých moravských pštrosů u nás skutečně panoval.

Vlastní zdůvodnění, proč klub přistoupil k vypracování dále uvedeného výkladu standardu modrého bělopruhého moravského pštrosa, vychází z požadavku a nezbytné nutnosti sjednocení zejména typu moravského pštrosa u všech jeho barevných a kresebných rázů. Toto by nebylo řešitelné bez možnosti uplatňování vzájemného křížení bělopruhých a černoprughých nebo bezpruhých moravských pštrosů. A právě zkušenosti s výsledky těchto křížení zhruba v posled-

ních 10 letech vedly k formulování textu výkladu a popisu jednotlivých barevných efektů u výsledného šlechtitelského cíle.

Další snahou bylo, aby praktické výsledky šlechtění nenarážely na možný akademický a teoretický výklad obecných vlastností alely Od. Alela dominantní opál (Od) neurčuje, jak se někdy píše i v odborné literatuře, opálové či bronzové (prakticky řečeno narezlé odstíny zbarvení), ale pouze toto zbarvení vyvolané jinými alelami svým epistatickým účinkem umožňuje a plně jej nepřekrývá. Alela Od není tou určující a jedinou alelou, která by opálové či bronzové zbarvení sama určovala. Z mnohaleté zkušenosti několika chovatelů víme a máme potvrzeno, že lze šlechtěním dosáhnout naprostého vybělení pruhů i při společném účinku alely Od. Proto je zcela legitimní požadavek klubu, aby u moravského pštrosa modrého bělopruhého Od v jeho šlechtitelském cíli bylo, že požadovaný efekt je bez příměsi bronzů či rezu, což je šlechtěním dosažitelné. To potvrdilo i několik vystavených holubů v Lysé nad Labem.

Závěrečnou fází procesu zoficiálního tohoto výkladu standardu moravského pštrosa modrého bělopruhého Od bylo požádání o jeho schválení standardovou komisí ÚOK, jejíž všichni členové vyslovili souhlas s publikováním tohoto článku v tomto výsledném znění po některých projednaných korekturách. Za jejich připomínky k formulování některých vět v tomto článku jsem jim velice vděčen. Zveřejnění tohoto článku nejen v klubovém Zpravodajství č. 1/2013, ale i v časopisech Chovatel a Svět holubů je cestou, jak by se tento výklad standardu měl dostat k nejširší chovatelské veřejnosti.

Pro případné zájemce o chov a šlechtění tohoto atraktivního rázu moravského pštrosa je dobré ještě připomenout některá praktická úskalí spojená právě s účinky alely Od dominantní opál. Požadovaný efekt vlastního účinku této alely, kterým je proběhnutí určitých částí černého zbarvení a celkového zesvětlení jinak geneticky modrých černoprughých holubů se projevuje pouze v heterozygotním zastoupení těchto alel (při genetickém vzorci Odod). Tento gen Od není vázán na pohlavní chromozom a tudíž každý jedinec dostává jednu vlohu od otce a jednu od matky. Vybělujícího efektu se ale dosáhne pouze v případě, že jedna alela bude dominantní (Od) a druhá recesivní (od). Toto nese hlavní úskalí, že v potomstvu dvou bělopruhých jedinců musí docházet ke štěpení v poměru 1:2:1. V chovatelské praxi tento poměr znamená, že:

- 25 % mláďat bude černoprughých – recesivní homozygoti (odod)
- 50 % mláďat bude bělopruhých – heterozygoti (Odod)
- 25 % mláďat budou homozygoti (OdOd) většinou s poruchou růstu i tělesného vývoje, pokud se vylíhnou, uhynou vždy během odchovu.



1



2



3



4

1 Ideální letka a pruhy pro modré bělopruhé s černým výrazným orámováním a modrým pigmentem ve střední části letek

2 Přijatelná letka i pruh u celkově tmavších jedinců se slabším probělením v konci letek jako malou vadou

3 Světlejší letka s nedostatkem modrého pigmentu a větším probělením ve střední části letek jako malá vada

4 Příliš světlá letka bez potřebného černého orámování letek a bez plně modrého probarvení letek požadovaného ve střední části letek jako velká vada

5 Dobrý pruh v ocasu bez ohledu na drobný nedostatek v přechodu zbarvení zad a kostřece

6 Příliš světlý ocas a proběhlený kostřec jako nežádoucí zbarvení, což je velkou vadou.

Znak Od je odborně řečeno částečně letální znak projevující se v této homozygotní konstituci neživotaschopností jedinců s tímto genetickým základem. Tento poměr platí pro celou populaci tohoto barevného a kresebného rázu.

Samozřejmě je šlechtitelskou dovedností a mnohdy šlechtitelským tajemstvím, jaké jiné formy křížení při sestavování chovných párů bělopruhých modrých (Od) moravských pštrosů kdo bude používat. Teoreticky lze použít ke křížení modré černopruhé jedince

vzniklé z křížení bělopruhých, ale i modré černopruhé nebo bezpruhé z populace takzvané holubů plnobarevných. V chovatelské praxi se potom štěpný poměr změní většínou na:

– 50 % mláďat bude černopruhých – recesivní homozygoti (odod)

– 50 % mláďat bude bělopruhých – heterozygoti (Odod).

To vše za předpokladu, že alespoň jeden rodičovský jedinec v chovném páru bude nositelem obou alel pro pruhovost (C+C+).

Nebezpečí výskytu bezpruhých odchovů je stejné u všech typů páření, pokud se sejdou v páru oba rodiče heterozygotní (C+c x C+c), potom 25 % potomků může být bezpruhých homozygotů s genotypem (cc). Toto je důsledek možnosti, že některý ze vzdálených předků obou rodičů byl bezpruhý.

Cílem a snahou nejen tohoto příspěvku, ale i pětileté činnosti výboru klubu bylo přiblížit činnost klubu praktickému holubaření, zpopularizovat klubové soutěže a umožnit získání titulu

Mistr klubu i chovatelům obtížných a vzácných rázů moravského pštrosa. Jedním z předpokladů je i spolupráce s vybranými posuzovateli zvanými na klubovou speciální výstavu, aby skutečně pomohli udávat směr šlechtění a nerozhodovali podle předchozí domluvy s některými vystavovateli či garanty při vlastním posuzování, což v minulosti mnohé chovatele od účasti na speciálkách odrazovalo. V současném pětiletém období konkrétně na všech speciálních výstavách moravských pštrosů modré bělopruhé posuzoval

Vlastimil Hornoch a za jeho důsledný a zodpovědný přístup mu i tímto klub děkuje.

Věřím, že i nový výbor, který v tomto roce bude zvolen, bude v nastoupeném trendu pokračovat. Tento článek měl za úkol odbourat nejasnosti ve šlechtění a posuzování modrých moravských pštrosů bělopruhých a vrátit je mezi typické pštrosy vynikající nejen v barvě, ale i v typu podle zásady, že v těchto kategoriích nelze připustit žádné ústupky u žádného rázu moravského pštrosa.

RNDr. MILAN TYLLER,
vzdělavatel Klubu chovatelů holubů
moravských pštrosů Brno,
foto Ing. MIROSLAV OTRUBA



5



6



Vlastní výklad standardu moravského pštrosa modrého bělopruhého

Exteriér

Plemenné znaky: holub ušlechtilých tělesných tvarů, barvy, lesku a kresby. Původně užitkový holub silnějšího polního typu, s kratší zádí a vyváženými tělesnými tvary, široká a hluboká hrud' přesahuje před ohbí křídel, s typickou pštrosí kresbou a vysoce prošlechtěnými, hlubokými, svitnými barvami a přesně definovanými lesky. Typologické znaky postavy jsou stejně důležité jako barva opeření a kresba.

Etologické znaky: temperamentní a bystrý holub s dobrými orientačními a letovými schopnostmi, plodností a péčí o odchov. Užitková hodnota plemene je vhodně spojena s vysokou výstavní a chovatelskou hodnotou.

Postava: statnější klínovité tělo s kratší zadní partií, hrud' široká a hluboká, přesahující ohbí křídel, záda široká a kratší. Ideální hmotnost dospělých holubů je 700–750 g, minimální hmotnost 550 g i u výletků, maximální hmotnost 800 g.

Držení těla: hrdé, elegantní, v mírném sklonu nazad.

Hlava: přiměřeně velká, s vyšším a širokým čelem, které tvoří s temenem a týlem pravidelný oblouk, přecházející plynule do zátylí.

Oči: jasně červené až rybízově červené, jiskrné a pokud možno bez žlutého okruží kolem zorničky.

Obočnice: jemné, úzké, u modrých šedomodré, zapeření v okolí obočnic je dotažené a pravidelné.

Zobák: široce nasazený, kratší, klínovitěho tvaru, s mírně sklopnou špičkou. Průběh osy zobáku prochází pod středem očí. Barva zobáku u modrých je černá.

Ozobí: jemné a hladké, bez výrůstků a rýh, vždy s bílým popraškem. U čela je ozobí pokud možno pravidelně a ostře ukončené.

Krk: na těle široce nasazený, středně dlouhý, směrem k hlavě se kuželovitě zužuje. Hrdlo dobře vykrojené.

Křídla: silná, svalnatá, dobře kryjící záda, spočívají na ocasu a nekříží se. Letky jsou široké a dobře složené, se zakulacenými konci.

Ocas: krátký, úzce složený (na 1,5 až 2 šířky ocasních per), nesený v linii hřbetu, konce křídel přesahuje o 2 cm.

Nohy: středně vysoké, silné, v patních kloubech mírně podkleslé, neopeřené a živě červené. Patní klouby jsou viditelné. Barva drápků je u černých a modrých černá.

Postoj: široký (úměrně šířce trupu) a pevný.

Struktura opeření: hladké, pružné, přiměřeně krátké a dobře přilehlé, v křídelních štítech široké a poněkud větší; bez pernatých ozdob a rýh. U červených recesivních a černých téměř bez pudru. Vždy svitné.

Barva, lesk a kresba modrých bělopruhých Od

Barvě je přikládána stejná důležitost jako tělesným tvarům. Všechny barvy musí být syté, hluboké, čisté a rovnoměrně rozložené.

Modrá vlivem alely Od světlejší proti modré barvě u zbývajících modrých rázů.

Rovnoměrně rozložená na všech barevných částech těla (obojek, křídla, záda, kostřec, ocas a punčošky) bez příměsi rzi – bronzu s mírným zesvětlením směrem do letek a ocasu. Modrozelený lesk je přítomen pouze na obojku a výjimečně i na hlavě, což je předností. Peří je bohatě svitné. Původně ztmavená modrá barva

faktorem (V) Dirty je zesvětlena faktorem Od do blankytně modré se stejnou intenzitou modře na hlavě a obojku, tak i na štítech křídel a na hřbetu. Ideální je rovnoměrné rozložení barvy v zádech a v kostřeci směrem do ocasu, kde je vyžadován bílý pruh pokud možno ve všech ocasních perech zhruba dva centimetry před koncem každého pera v šířce zhruba dvou centimetrů.

Zakončení všech per vytvářejících pruh v křídle je modré s černým lemlem nad bílou kresbou pruhu. Žádoucí je, aby v tomto bílém, černém a modrém přechodu barev nebyla rez.

Letky jsou v porovnání s černopruchými modrými pštrosy proběleny ve svém geneticky daném původně černém zakončení každé letky. Právě faktor Od zesvětluje až vyběluje černý pigment v kresbě modrého bělopruhého MP. Proto modrý základ zbarvení každé letky okolo stvolu pera by měl být ve všech letkách rovnoměrně zachován. Vybělení koncové, původně geneticky černé části praporu letky by mělo být rovnoměrné na všech letkách. Každá letka by měla být výrazně orámována černým okrajem. Pruh při rozevření i při zavření křídla je plynulý v jednotné linii. Nesmí být ani zubatý, ani přerušovaný.

Kostřec by měl být modře plnobarevný bez probělení a měl by plně překrývat případný možný záběl jednotlivých ocasních per v jejich spodní části.

Pruh v ocasu je při rozevření i při zavření ocasu plynulý v jedné linii.

Vady

Výlukové vady: perlové nebo tmavé oči, volatost, bílá pera v letkách (u dospělých).

Velké vady: úzká, plochá, malá hlava; ploché temeno a čelo, protáhlé záhlaví, spuštěné převisy nad očima; slabý, dlouhý, příliš klopený zobák, hrubé, přerostlé, skvrnitě či nepravidelně ozobí; žluté, zahnědlé, nazelenalé či tmavé plochy v duhovce; hrubé, světlé, nedopeřené, příliš široké a chybně zbarvené obočnice; slabý, dlouhý krk se znatelným lalůčkem nebo ohryzkem; příliš úzká, drobná, slabá a dlouhá postava, nedodržení hmotnostního limitu, kolébkovité držení těla, málo vyklenutá hrud'; dlouhá, svěšená, křížící se křídla nebo křídla nekryjící záda; dlouhý, široký, zdvižený či stříškovitý ocas; příliš dlouhé nohy, opeřené běhátky, bílé drápky u tohoto rázu; suché, třepenité, lámavé, úzké, nepřiléhavé peří; příliš krátký, dlouhý či nepravidelný obojek; barevná pera v bílém poli nebo naopak; bílá záda nebo podocasník (u barevnoocasých), barevné kalhotky; nepravidelné, nedotažené či slité vzorky, náznak 3. pruhu; nevyrovnaná, nečistá, zašedlá barva; světlé krajní rýdovány, nežádoucí, nesprávně rozložené či chybějící lesk a svit, zarezlý pruh, pruh nepravidelný, chybějící probělení letek v jejich koncové části, chybějící probělení ocasních per, druhý probělený pruh v ocasu nezakrytý kostřecem, probělení v kostřeci, světlá – přetržená záda, příliš světlé až bílé letky bez rovnoměrného modrého probarvení ve střední části každé letky.

Malé vady: shora uvedené vady v malém nebo nepatrném rozsahu. Slabě narezlý pruh, slabší modré probarvení letek, slabé probělení ocasního pruhu.

Posuzování: tělesné tvary, barva opeření, kresba, lesk a svit, barva očí, výška nohou, krk.

Kroužek: č. 9.